

Alma Jeftić

Između ludila i užitka u evropskim granicama

II dio

Od praiskonske podjele do prestupa

Prema praiskonskoj podjeli zakon je povezan sa izopačenjem zakona. Freud nije zamislio želju kao prirodnu činjenicu, koja će eventualno, s pojavom kulture, biti organizirana pomoću različitih zabrana. On je zapravo prikazao da je porijeklo striktno i snažno mitsko. Jedan od dva vida oca je onaj koji predstavlja ograničavajuću funkciju kastracije, dok je drugi otac Prahorde, mitska figura koja je, prije nego što je ubijena, posjedovala sve žene i stajala negdje izvan zakona. Njegov užitak je bez ograničenja, on ga pronalazi u despotskom kažnjavanju.

„Podizanje jednom ubijenog oca na nivo Boga od koga vodi porijeklo pleme bio je daleko ozbiljniji pokušaj ispaštanja nego svojevremeno ugovor sa totemom... Ali izgleda sigurno da se odnos prema ocu nije ograničavao samo na religiozno područje, već da je obuhvatao i onu

stranu ljudskog života koja je zavisila od odstranjenja oca-socijalnu organizaciju. Uspostavljanjem oca-božanstva postepeno se društvo, lišeno oca, preobražavalo u patrijarhalni poredak. Porodica je bila vaskrsavanje nekadašnje prahorde i vratila je ocu veliki dio njegovih ranijih prava. Sada je ponovo postojao otac, ali socijalne tekovine bratskog klana još nisu bile odbačene a faktička razlika između novog oca porodice i svemogućeg praoca horde bila je dovoljno velika da bi osigurala opstanak religioznih potreba, očuvanje nezadovoljene čežnje za ocem.“ (Freud, 1973.)

Odnos između zakona i nasilja koji je Freud prikazao, **Foucault** je razvio u svom pojmu moći kao odnosu koji nema oblik pravde i zakona, nego je više produktivan. Oblik zakona koji ograničava zadovoljstvo uvijek će proizvoditi krivulju u kojoj se nalazi „ukradeni“ užitak, mjesto u kojem možemo locirati stvarno zadovoljstvo koje je „izgubljeno“ (Sheperdson, 1995.).

Moć je strukturna veza sila, poput zakona koji, daleko od toga da bude zaštita, postaje sila koja proizvodi svoj vlastiti prekršaj. Zakon se uvijek povezuje sa nasiljem, kao što i zatvor, u istom neuspjehu svojih ciljeva i reformi, otkriva da je na drugom nivou samo aparat osuđen na proizvodnju zločina. Na mjestu nestanka tijela uništenog javnim mučenjima pojavilo se tijelo zatvorenika koje je ujedno nosilac i „prestupničkog“ karaktera, sitne zločinačke duše koju je stvorio sam kazneni aparat.

Tačno je da zatvor ponovo i gotovo neminovno dovodi pred sud one koji su mu bili povjereni na prevaspitanje. Međutim, on stvara prestupnike i u jednom drugom smislu, tako što u sistem čiji su elementi zakon i delikt uvodi bestjelesnu realnost prestupništva, kojom ih sve uzajamno povezuje i, već stoljeće i po, hvata u istu zamku. Zbog toga je prestupništvo osveta zatvora nad pravosuđem

(Foucault,1997.). Slična situacija je i u medicini. Bolesan čovjek je bez sumnje nesposoban za rad, a kada je hospitaliziran postaje dupli teret za društvo. Pomoć koja mu se pruža odnosi se samo na njega dok je njegova porodica izložena siromaštvu i bijedi. Bolnica, koja kreira bolest pomoću zatvorenog, okuženog prostora djelovanja, proizvodi dalje bolest u društvenom prostoru u kojem je smještena. Lanac jedne bolesti koji izaziva drugu razbijen je tek kada neko odustane od kreiranja drugačijeg, izdvojenog prostora za bolesne, koji na dvosmislen i nespretan način rezultira zaštitom i održavanjem, proizvodnjom bolesti (Foucault, 1994.).

Kriminal se ne rađa na marginama, kao posljedica isključivanja i izгона iz društva, nego baš zahvaljujući neprekidnom uključivanju u njega, sve upornijem nadzoru, sve većoj i jačoj disciplinskoj prinudi. Zatvor omogućava da se duboko u društvu stvori i ukorijeni prestupništvo na temelju sitnih ilegalizama, kao i da se organizira specijalizovani kriminal. Tako se od jedne praiskonske podjele došlo do prestupničkog ludila na evropskim marginama.

PR

DIOGEN pro kultura
<http://diogen.weebly.com>